

GYVŪNŲ ASISTUOJAMA TERAPIJA LIETUVOJE PRIPAŽINTA SVEIKATOS BIOTECHNOLOGIJŲ INOVACIJA

Lietuvos jūrų muziejus dvejus metus dirbo, rengdamas sudėtingą sveikatos biotechnologijos inovacijos – gyvūnų asistuojamos terapijos metodikos ir gyvūnų gerovės projekto paraišką „Moksliniais tyrimais pagrįstos gyvūnų terapijos metodikos sukūrimas ir integravimas į holistinės medicinos sveikatos koncepciją“ (projekto Nr. 01.2.1-LVPA-V-835-01-0008). LR Ūkio ministerija ir Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, atlikę ekspertinį vertinimą, šią paraišką pripažino sveikatos biotechnologijos inovacija ir skyrė projekto įgyvendinimui 769 878 Eur iš Europos Sąjungos 2014-2020 m. struktūrinių fondų programos pagal priemonę „Ikiprekybiniai pirkimai LT“. Bendra projekto vertė – 895 146 Eur, todėl daugiau nei 120 tūks. EUR prie projekto turės prisidėti Jūrų muziejus.

Šio mokslinio projekto vadovė Delfinų terapijos centro dr. Brigita Kreiviniene, paklausta apie nueitą kelią nuo idėjos iki jau įgyvendinamo projekto, teigia, kad nebuvo didelių abejonių dėl teigiamo šio projekto vertinimo, nes jis yra svarbus ne tik Lietuvos jūrų muziejui ir Kurtuvėnų regioninio parko direkcijai, su kuria kartu bus įgyvendinamas.

– Labai didžiuojamės, kad esame tarp lyderių, – sako Brigita Kreiviniene. – Taip įgyvendiname Delfinų terapijos centro misiją – skatiname inovacijas pagalbos negaliai srityje, pritraukiame moderniausius pasaulinius metodus.

Kurs metodikas delfinų, žirgų ir šunų asistuojamai terapijai

Pasaulyje ne vienerius metus taikomos gyvūnų asistuojamos terapinės veiklos. Jų metodikos dažnai labai skiriasi, ne visos tinkamos ir Lietuvai. Lietuvos jūrų muziejaus direktorės Olgos Žalienės teigimu, šio projektas itin aktualus, nes tenkina jautrų viešąjį interesą. Sukurtos metodikos reglamentuos terapinį procesą, nustatys reikalavimus, taip užtikrinant, kad klientas gaus jo poreikius atitinkančią paslaugą. Esminis dėmesys skiriamas ir terapijoje procese dalyvaujančių gyvūnų gerovei.

Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos vadovo Rimvydo Tamulaičio nuomone, šis projektas yra natūrali praktikos tąsa.

– Juk hipoterapija jau ne vienerius metus taikoma pas mus, bendradarbiaujant su Šiaulių universiteto komanda, – sako Rimvydas Tamulaitis. – Tėvų atsiliepimai ir praktika parodė, jog teigiami rezultatai po hipoterapijos yra, o dabar jie bus susisteminti ir mokslškai pagrįsti.

Motorika, sensorika ir psichoemocinis/psichosocialinis poveikis

Projekto vadovė dr. Brigita Kreiviniene teigia, kad delfinų asistuojamos terapijos sensorinis, motorinis ir psichoemocinis/psichosocialinis poveikis buvo įrodytas pilotiniais tyrimais jau prieš kelerius metus, sukurtos metodinės gairės. Įgyvendinant šį projektą, tikimasi išplėsti mokslinius tyrinėjimus, ypač delfinų gerovės srityje, nes pilotiniai tyrimai atskleidė intriguojančius duomenis.

– Manau, kad ir dirbančioms mokslininkų komandoms bus neįkainojama patirtis apjungti žmogaus ir gyvūno gerovę, – sako Brigita Kreiviniene. – Mūsų praktika rodo, kad kalbant apie terapinį poveikį, būtina vadovautis visuminiu požiūriu. Juk ir fizinis veiksmas, atliekamas gyvūno draugijoje, yra lydimas didesnių teigiamų emocijų. Nesame naujokai ir šioje srityje. Porą

metų dirbome, tirdami delfinų gerovę, matavome kortizolio lygį skirtingo cirkadinio ritmo metu, kodavome delfinų elgseną terapinio proceso metu. Kiekvienas toks tyrimas yra itin imlus sąnaudoms. Projekto rėmuose tikimės gauti patikimus bei moksliskai pagrįstus tyrimų rezultatus.

Šiuo metu hipoterapija labiau Lietuvoje žinoma dėl paties jojimo, kaip motorinio poveikio, kaniterapija – kaip psichoemocinė, delfinų terapija – psichoemocinio ir sensorinio poveikio priemonė. Tačiau pasaulinė praktika rodo, kad poveikis gali įvairuoti.

Pasak dr. Brigitos Kreiviniienės, Lietuvoje vis dar stokojame vadinamojo biopsichosocialinio arba visuminio požiūrio į žmogų su negalia. Projekto metu tikimasi sulaužyti stereotipus. Juolab, kad jame dirba stiprios mokslininkų pajėgos, kurios turi nemažą įdirbį bei mokslines kompetencijas kaniterapijos, hipoterapijos, delfinų terapijos ir gyvūnų gerovės srityse. Sujungus šias mokslininkų bei praktikų pajėgas bus sukurtos metodikos, kurios pasitarnaus ne tik klientams su negalia bei jų artimiesiems, bet ir šias terapines veiklas vedantiems kineziterapeutams, ergoterapeutams, psychologams, socialiniams darbuotojams.“

Trys mokslinės komandos: ir konkurentai, ir kolegos

Numatoma šio unikalios projekto trukmė – 3 metai, o pats projektas suskaidytas į tris etapus. Trys mokslininkų komandos – Vilniaus universiteto, Klaipėdos universiteto ir VŠĮ „Vaiko raida“ – jau oficialiai pradėjo dirbti, kurdami kiekvieno etapo inovacijas. Kiekviename etape visų komandų lygiagrečiai produktai skatins kiekvieną jų kuo labiau pasitempti bei konkuruoti, tačiau visos dalyvaujančios šalys nusiteikusios optimistiškai ir pyktis neketina. Siekis lyderiauti paskatino pasitelkti geriausius savo sričių Lietuvos ekspertus.

Vilniaus universiteto komandos vadovės doc.dr. Vilmantės Pakalniškienės teigimu, projekte tikrai dirba savo sričių profesionalai, bendradarbiaudami su jaunaisiais mokslininkais. Pirminė komanda yra startinė, antrojo etapo komandoje atsiranda ir profesionalų iš užsienio šalių. Tarp žymiausių docentės minėtų mokslininkų yra ir prof. dr. Albinas Bagdonas, turintis didelę patirtį žmonių su negalia tyrinėjimų bei gyvūnų gerovės srityje.

Tai, kad projektas yra itin svarbus ir vertingas tvirtino ir I. e. Klaipėdos universiteto rektorius pareigas prof.dr. Artūras Razbadauskas. Jis sako, kad reikia džiaugtis tokiu brandžiu ir išgrynintu projektu, kuris atspindi ir KU Sveikatos mokslų fakulteto viziją.

– 2001 metais prasidėjęs biomedicininis delfinų terapijos tyrimas, kuriame dalyvavo gausios medikų bei mokslininkų pajėgos buvo unikalūs, įdomūs ir sėkmingas, – tvirtina prof. dr. Artūras Razbadauskas. – Šiandien kalbame ne vien apie terapinį poveikį, o jau apie rimtas biotechnologijų metodikas trijose gyvūnų asistuojamos terapijos kryptyse. Pats terapinis poveikis žmogui jungiamas į holistinį ištyrimą ir derinamas kartu su gyvūnų gerove.

Anot profesoriaus, projekto komandos nariai buvo atrinkti, vertinant jų pasiekimus savo srityse, nes šis projektas yra ne tik įsipareigojimas, bet kartu ir didžiulė atsakomybė, nes kuriamas unikalūs produktas.

VŠĮ „Vaiko raida“ komandos vadovė prof. dr. Daiva Mockevičienė, kalbėdama apie šį projektą pabrėžia, kad jis orientuotas į metodikų kūrimą vaikams ir suaugusiems, kurių negalia priskiriama psichikos ir elgesio sutrikimams bei nervų sistemos ligoms. Profesorės teigimu, tai dvi sutrikimų grupės, dėl kurių vaikai ir suaugę turi negalią. Taip pat šių sutrikimų turintys žmonės dažniausiai ir naudojami delfinų, žirgų ir šunų terapijų paslaugomis, todėl terapijų metodikos yra būtinos. Juolab, kad praktikos bazės, kuriose planuojami labai platūs moksliniai tyrimai, jau tam yra

pasirengusios: ne vienerius metus dirbama hipoterapijos srityje, plėtojama kaniterapija, na, o delfinų terapijos centro bazė jau ne pirmus metus yra VšĮ „Vaiko raida“ socialinis partneris. Projektas buria mokslines komandas, ieškančias didelių iššūkių.

Inovacijoms kurti sieks ir paramos

Lietuvos jūrų muziejus ir Kurtuvėnų regioninio parko direkcija sieks surinkti 125 268 Eur reikalingą papildomą indėlį į šios inovacijos įgyvendinimą iki 2021 metų pabaigos. Jau dabar galima pervesti paramą, paaukojant norimą sumą į Lietuvos jūrų muziejaus paramos sąskaitą LT787300010002332375, AB „Swedbank“ nurodydami „Mokslinis delfinų terapijos tyrimas“. Taip pat apsilankius Lietuvos jūrų muziejaus suvenyrų parduotuvėje galima įsigyti ir būtent šio mokslinio tyrimo tikslinės paramos suvenyrų bei prisidėti prie žmonių su negalia ir gyvūno, asistuojančio terapiniame procese, gerovės mokslinių tyrinėjimų.